

TYÖPAJA SEGREGAATIO ILMIÖNÄ

MARGINALISAATIO JA STIGMATISAATIO

KESKUSTELIJA B: Pohdin segregaatian ja marginalisaation käsitteiden yhteyttä; tarkoittaako segregatio aina sitä että ollaan syrjäytyneitä? Jos hyvät alueet kehittyvät ja huonot alueet eivät tipu, niin onko kyse lopulta siitä, että leimaamme ne alueet joilla on vähiten statusta? Ja jos on näin, niin voivatko nämä alueet koskaan päästä sellaisesta statuksesta eroon? Samoin hollantilaistutkijan puheenvuoro herätti pohtimaan, mikä on syy ja mikä seuraus? Mitä jos emme lisäisikään sekoittamispoliittikkaa vaan kohdistaisimme voimavarat yksilöiden aseman kehittämiseen? Mihin interventio pitäisi oikeastaan kohdistaa? Tämä on kysymys, jota meidän pitäisi pohtia. Samoin kuin sitä, mikä on segregatio-käsitteen arvolataus?

KESKUSTELIJA C: Alueiden stigma voi vaikuttaa myös niin, että johonkin kaupungin alueeseen ei haluta kohdistaa toimenpiteitä, koska pelätään toimenpiteiden stigmatisoivan alueen.

KESKUSTELIJA D: Tänään puhuttiin paljon etnisyydestä. Meidän kaupungissa ei ole kuitenkaan kovin paljon maahanmuuttajia, mutta huono-osaisuus on keskittynyt lähiöihin. Näissä on kuitenkin usein kyse siitä, että alueen väestö on hyvin ikääntynyttä ja tämän päivän keskustelujen pohjalta pohdin, että pitääkö näitä alueita edes kovin rajusti uudistaa? Jos vanhukset pitävät alueesta niin pitäisikö siitä vain pyrkiä tekemään heille mahdollisimman miellyttävä? En osaa sanoa.

KESKUSTELIJA E: Olen haastatellut tällaisen leimaantuneen alueen nuoria ja toteuttanut kävelyitä, joilla on pohdittu aluetta viihtyisyyden, turvallisuuden ja terveellisuuden näkökulmasta. Olen havainnut, että nuorilla on hyvin vahvat näkemykset siitä, mikä omalla alueella on hyvää ja mikä huonoa. Esille nousee päihtyneet, baarit ja rakennetun ympäristönhoitamattomuus ja epämiellyttävyys, väkivallan ja ahdistelun pelko, eri kulttuurien väliset suhteet, rasismi, nuorten liian vähäiset mahdollisuudet tekemiselle. Kuitenkin suurin osa halusi asua siellä ja viihtyi ja minä toin nyt tuossa esille noita negatiivisia asioita. Mutta nousi siellä myös esille stigma. Eräs nuori sanoi hieman kärjistäen, että kaupungin organisaatiossakaan kukaan ei välitä meistä. Ja toinen sanoi, että ei ”pääse piireihin”, jos käy ilmi, mistä on kotoisin. Tämän tapaisia tuloksia siis sain, ja havaitsin, että nuorisotutkijoiden tulokset ovat hyvin samantapaisia.

KESKUSTELIJA F: Stigma nousee tässä nyt voimakkaasti esille. Mutta miten sitä voi mitata – ja eikö stigman muodostumista pitäisi tutkia toisilla asuinalueilla eli siellä missä se leima lyödään?

KESKUSTELIJA E: Luulen, että leimaantuneen alueen maine on kaikkialla sama ja huolimatta siitä, millaista siellä todellisuudessa on. Kun mielikuva on kerran syntynyt, on sitä hyvin vaikea muuttaa.

KESKUSTELIJA A: Saman alueen sisällä voivat tilanteet olla hyvin erilaisia ja silti se koko alue on leimaantunut. Uudet asukkaathan eivät tätä näe. Muualta kaupunkiin muuttaneet katsovat,

että täältä saan halvan asunnon läheltä keskustaa, hyvä liikenneyhteydet ja palvelut lähellä. He voivat olla hyvin onnellisia siinä kunnes se kantaväestö kysyy, miten sinä siellä voit asua?

KESKUSTELIJA B: Meillä on lähiöitä, joista on jo 1970-luvulta saakka puhuttu ikävästi! Miten sellaista voi muuttaa? Eihän näissä tapauksissa se maine liity siihen, että siellä on maahanmuuttajia vaan siihen, että siellä on häiriöitä aiheuttavia kapakoita ja levottomuutta on ollut aina. Mutta miten sitä stigmatisointia voisi mitata – se on kiinnostava kysymys?

KESKUSTELIJA G: No, kun menee Suomi24-keskustelupalstalle niin sieltä voi ihan helposti nähdä, mihin sitä stigmaa kohdistetaan.

KESKUSTELIJA E: Haastatteleman nuoret nostivat esille sen, että aivan koulun läheisyydessä on kolme häiriötä aiheuttavaa baaria. Nuorien mukaan päihteet ja niiden näkyminen oli keskeinen häiriötekijä. Poliisikin kommentoi, että tähän pitäisi voida puuttua, mutta se on hyvin vaikeaa, koska kyse on elinkeinon harjoittamisesta ja lain mukaisesti elinkeinon vapauteen on vaikea puuttua.

KESKUSTELIJA A: Tämä on hyvin tyypillinen ongelma vanhoissa ostareissa. Kun muut palvelut eivät menesty, tilalle tulee baari, joka leimaa sitten koko alueen. Pitäisikö miettiä, onko meillä keinoa vaikuttaa tähän? Me olemme tulleet siihen tulokseen, että laitamme koko keskustan uusiksi asemaakaavalla rakennusliikkeiden kanssa yhdessä. Koko ilme tulee muuttumaan, mutta siihen menee aikaa. Tässä tilanteessa joudutaan kuitenkin miettimään, että kenelle kunnan palveluita oikeastaan tuotetaan? Nykyisille vai niille tuleville, jotta me saisimme positiivista kehitystä aikaan?

KESKUSTELIJA H: Toki stigmatisaatiota miettii jo siinä, että mitä tutkitaan? Ja toisekseen, onhan meillä alueita, joita on saatu kohenemaan esimerkiksi arkkitehtuuriprojekteilla. On saatu uusia ihmisiä muuttamaan alueelle ja sitten ongelmat ikään kuin katoaa indikaattoreista tasoittumisen myötä vaikeivat ne ongelmat oikeasti katoa.

KESKUSTELIJA E: Ei tietenkään katoa, mutta suuralueen tasolla muuttuu näkymättömäksi. Arkkitehtuuriprojekteilla saa muutosta aikaan, mutta sitten ylläpidon täytyy olla myös hyvissä kantimissa ja siinä ei aina onnistuta.

KESKUSTELIJA G: Palaisin siihen, mikä on ongelma ja mikä ei. Timo Aro on tehnyt väitöskirjan alueellisista eroista ja hänen mukaansa vauraampi luokka on aina pyrkinyt kontrolloimaan huonompiosaisia. 1800-luvulla piti saada kirkkoherralta lupa saako tulla kuntaan ja onko nykyäänkin niin, että segregatio hyväksytään niin kauan kun se ei loukkaa parempiosaisien rauhaa?

KESKUSTELIJA F: Mutta onko kyse aina sittenkään luokista? Voiko kyse olla myös rasismista?

KESKUSTELIJA G: Kyllä, kun katsoo esimerkiksi Jarkko Rasinkankaan tutkimusta, niin siinä ihmiset olivat tyytymättömiä kansallisuuksien määrään, mutta tyytyväisiä naapureihinsa. Tulee mieleen, että jos ei ole mitään ongelmia, niin sitten kyse on rasismista.

KESKUSTELIJA H: Ehkä kyseessä on pelko? Omat naapurit eivät haittaa ja heidän kanssaan tulla toimeen ja sitten kuullaan, että jossain kapakan edessä tapellaan ja se laitetaan

maahanmuuttajien syyksi vaikka samalla tavalla siinä on ärisemässä niin sanotun kantaväestön edustaja.

KESKUSTELIJA A: Niin, onko kyse jopa tiedostamattomista asenteistamme, joita emme myönnä edes itsellemme? Ajattelemme, että nämä ovat huonoja asioita ilman että edes itsellemme perustelemme, miksi? Minua kiusaa se, että maahanmuuttajat nähdään erityisenä ryhmänä ja heidän syyksi vieritetään se, että asuinalue on huono.

KESKUSTELIJA H: Omissa tutkimuksissani etnisyys on iän, koulutuksen ja tulotason ohella vain yksi osa kokonaisuutta. Minulle on leimaamista se, että oikein kaivetaan se etnisyys esille. Etnisyys on vain pieni osa kokonaisuutta, jossa etnisyyttä enemmän määrää raha ja perhetausta. Etnisyyden pohjalta on vain niin helppo luoda ryhmiä etenkin jos se on näkyvää. Kuitenkin alueilla asuvat rinnan köyhät suomalaiset ja köyhät maahanmuuttajat.

KESKUSTELIJA J: Juuri näin: kaikki vaikuttaa kaikkeen.

KESKUSTELIJA C: Etnisyyden kokeminen ongelmalliseksi on myös aika valikoitunutta. Meillä on alueita, joilla asuu varsin koulutettuja maahanmuuttajia, eikä niitä alueita koeta ongelmallisiksi.

VÄESTÖRYHMIEN KESKITTYMINEN

KESKUSTELIJA D: Onko muilla havaintoa siitä, että keskittymisessä olisi kyse ikääntyneiden keskittymisestä?

KESKUSTELIJA A: Kyllä on nähtävissä, että ikääntyneet keskittyvät tietyille alueille, mutta en näe tässä ongelmaa, jos palvelutarjonta voidaan järjestää sen mukaisesti. Meillä on 1960-1970-luvuilla rakennettu alue, jolla väestömäärät ovat olleet suurimmillaan 1980-luvulla. Väestörakenne on sellainen, että ikääntyneet ovat suurin ryhmä ja lapsiperheistä on ikään kuin pula. Alueella on paljon yksin asuvia ja siellä on edullisia asuntoja ja hyvät yhteydet kaupunkiin. Tämä tietty yksipuolisuus on ongelma palvelujen tuotannolle, koska siellä ei ole enää tähän sopivaa väestöpohjaa. Jos sieltä häviää kaikki palvelut, niin miten siinä sitten ollaan.

KESKUSTELIJA E: Kyllä mietin sitäkin, että miten meillä suhtaudutaan alueisiin, joilla on paljon maahanmuuttajia. Miten siihen pitäisi suhtautua? Antaa olla vai tehdä jotain – ja mitä sitten tehtäisiin? Onko se ongelma vaiko ei?

KESKUSTELIJA H: Kyllähän maahanmuuttajien työttömyysaste on paljon suurempi, niin voihan se pienessä kunnassa tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ei ole verotuloja ja tämä koetaan ongelmaksi. (...) Mutta mietin myös sitä, että onko helpompi asua alueella joka on jo ikään kuin tietyllä tavalla leimaantunut? Jos alueella on maine, että siellä asuu heikommin toimeentulevaa väkeä, niin eikö siellä ole helpompi asua kuin sellaisella alueella, jolla ei tällaista leimaa ole? Jos huono-osaiset viihtyy paremmin niin sanotusti omiensa joukossa, niin silloin voidaan taas kysyä, kuinka paha asia se keskittyminen on?

KESKUSTELIJA F: Kyllähän tästä on esimerkkejä, että esimerkiksi maahanmuuttajat haluavat muuttaa sellaisille alueille, jossa he eivät joudu silmätikuksi. Van Ham kyllä toi esille taas tähän liittyvän ongelman eli sen, että ei integroiduta jos ei opi kieltä ja kulttuuria kun on vaan omiensa joukossa ja katsoo satelliittitelevisiota. Nämä tietyt alueet voivat toimia porttina siihen uuteen maahan, mutta onhan sekin riski, että sinne jäädään jumiin. Moni vanhempi kuitenkin kai toivoo viedessään lapsensa uuteen maahan, että niille tulisi parempi elämä ja nyt se alue saattaakin hidastaa tai jopa estää eteenpäin pääsyn.

ALUEELLISET EROT SUOMESSA

KESKUSTELIJA F: Jos ilmiöstä puhutaan, niin onko se kovin erilainen eri puolella Suomea? Onko eroa esimerkiksi etelän ja lännen kehityskolmiolla, ja pohjoisella ja idällä?

KESKUSTELIJA A: Kun kuntakoko ja väestömäärä menee pieneksi, niin vertailu isomman kaupungin tilanteen kanssa on hankalaa. Uskon, että segregaaation on aika erilaista eri puolella Suomea ja eri kaupungeissa – mutta yhteistä on se, että kyse on jonkinlaisesta eriytymisestä. Syyt ja seuraukset voivat olla eri tyyppisiä. Eihän esimerkiksi monikulttuurisuutta koeta ongelmaksi kaikkialla. Jo pelkästään maahanmuuttajien määrä voi olla erilainen ja maahanmuuttajat voivat olla hyvin näkyvä ryhmä pienellä paikkakunnalla.

KESKUSTELIJA B: Pienellä paikkakunnalla voi myös käydä niin, että maahanmuuttajiin suhtaudutaan myönteisemmin kuin muualla – vaikka toki sielläkin voi olla vastustusta.

KESKUSTELIJA D: Kyllähän huono-osaisuudella on taipumus kasaantua alueellisesti, joten näitä eroja syntyy.

SEGREGAATIO JA ERITYMINEN PROSESSINA

KESKUSTELIJA F: Entä jos kunnalla tai kaupungilla menee huonosti, niin missä vaiheessa me alamme puhua segregaatista? Mistä me tunnistamme sen?

KESKUSTELIJA H: Kyllähän se näyttää menevän niin, että köyhyys keskittyy ensin kunnan vuokrataloihin ja siitä ongelma voi laajeta. Voisimmeko keskittää toimenpiteet siis kunnan vuokrataloihin?

KESKUSTELIJA G: Kyllä asuminen on se lähtökohta, asumisen perässä alueelle tullaan ja niiden asukkaiden mukaan se mielikuva alueesta muodostuu. Asuntokannan yksipuolisuus siis voi aiheuttaa segregatiota.

KESKUSTELIJA B: Aivan, sillä esimerkiksi huono-osaiset pakolaistet asutetaan kunnan vuokrataloihin. Asuntokannalla on paljon merkitystä ja se on luonut historiallista taustaa.

KESKUSTELIJA A: Asuntokannan lisäksi myös ympäristön ominaisuuksilla on väliä. Millainen viherympäristö on, millaiset ulkoilumahdollisuudet ovat ja millaista se elämä ylipäätään on. Viime kädessä on kyse koko kaupunkisuunnittelusta, mistä se kehitys lähtee liikkeelle. (...)

Tunnistimme omalla alueellamme segregatioksi sen, että asuinrakenne yksipuolistuu. Tähän liittyi se, että alueella alkoi näkyä negatiivisia kehityskulkuja, kuten sosiaalisia ongelmia ja väestökatoa. Tästä seurasi se, että emme pystyneet tuottamaan riittävästi palveluja kun siellä ei ollut riittävästi lapsia ja nuoria. Tämän vuoksi ratkaisumme on ollut se, että olemme lähteneet kehittämään ensimmäisenä koulua ja päiväkotia peruskorjaamalla. Tämä on myös täydennysrakennusalue ja sillä on hyvä sijainti. Kun kaupunkiin muuttaa opiskelijoita, niin he pitävät sitä erinomaisena asuinalueena. Itse pohdinkin sitä, kuinka paljon segregatiokeskustelussa onkaan kyse asenteista?

KESKUSTELIJA G: Segregatioon vaikuttaa sekin, että eihän meidän yhteiskunnassa ihmisiä voida estää muuttamasta sinne minne haluavat. Meillehän on tullut sellainen tilanne, että asuntomarkkinat ovat polarisoituneet. Minua häiritsi van Hammin näkemys siitä, että sosiaalinen sekoittaminen vaikuttaa negatiivisesti vanhoilla asuinalueilla jo olevien elämään. Mutta että onko näin myös uusilla alueilla?

KESKUSTELIJA B: Mielestäni uusilla asuinalueilla sekoittaminen kannattaa. Jos alueella viihdytään ja siellä on erilaista asumista, niin siellä alueen imagon säilyy ja hinnat voivat vaihdella aika dramaattisestikin.

KESKUSTELIJA A: Alueiden kehittämisessä asukkaiden osallistamisella on nykyään hyvin keskeinen rooli ja siihen meillä on keinoja. Niillä saadaan myös vanhojen asukkaiden ennakkoluuloja purettua. Siksi en näkisi tätä niin, että vanhoille alueille ei saisi mennä koska siellä on jo ne vanhat asukkaat, jotka ovat jo muovanneet sen elämänsä tietynlaiseksi. Eikö elämässä ylipäänsä ole kyse muutoksesta?

KESKUSTELIJA G: Tuntuu, että aina on asukkaita, jotka vastustavat muutoksia?

KESKUSTELIJA A: Kun osallistamisen keinoilla löydetään suunnitteluprosessissa kompromissi, niin oman kokemukseni mukaan voi käydä myös niin, että suunnitelman hyväksyntävaiheessa ei tule enää yhtään kielteistä kommenttia. Osallistaminen on täysin välttämätöntä ja aina löytyy niitä, jotka ovat tyytymättömiä, mutta sehän on ihmisen elämään liittyvä piirre.

KESKUSTELIJA H: Minusta tuntuu, että ainakin pääkaupunkiseutua koskevissa tutkimuksissa on viimeisen kymmenen vuoden aikana siirrytty eriytymistä koskevista tutkimuksista segregatation tutkimiseen. Vaattovaaran, Vilkan ja Dhalmanin tutkimusten mukaan on niin, että jotkut asuinalueet heikkenevät ja huono-osaisuus keskittyy yhä voimakkaammin. Mutta samalla sanotaan, että pitäisi haastatella niillä alueilla asuvia, kokevatko he negatiivisena sen mitä tapahtuu.

KESKUSTELIJA E: Se ei varmasti haittaa niin kauan kun se ei vaikuta siihen, miten lapset pärjäävät kouluissa ja miten terveys ja hyvinvointi kehittyy. Jos se alkaa kehittyä negatiivisesti, niin sitten se eriytyminen on negatiivista. (...)Segregatiossa on sekin huonoa, että näillä alueilla ihmiset joutuvat sietämään ja kohtaamaan enemmän esim. näkyvää päihneiden- ja häiriökäyttäytymistä. Ns. paremmilla alueilla se on enemmän seinien sisällä.

KESKUSTELIJA H: Ainakin itse näen niin, että eriytyminen itsessään on eriytymistä ja segregatio on eriytymistä, jossa ongelmat kasautuvat ja kumuloituvat.

KAUPUNKIPOLITIIKKA, SUUNNITTELU JA YMPÄRISTÖ

KESKUSTELIJA A: Itse jäin miettimään, sitä eikö meidän kuntana tai kaupunkina pitäisi pyrkiä tuottamaan palvelut alueen mukaan? Eli että se eriytyminen ei ole ongelma vaan se, että meidät palvelut eivät vastaa asukkaiden tarpeisiin mikä sitten tuottaa eriarvoisuutta kuntalaisten kesken. Kärjistäen sanottuna me yritämme nyt luoda samat palvelut joka alueelle. Se ei toimi ja siitä seuraa lumipallomaisesti kasvava segregatiokierre.

KESKUSTELIJA B: Monet palvelut eivät mene alueen mukaan vaan ovat sektoroituneita ja siksi ne eivät kohtaa.

KESKUSTELIJA F: Ja taas me tulemme tunnistamisen ja tunnustamisen kysymykseen: pitäisikö siis leimaantumisenkin uhalla tunnistaa alueiden erilaisuus?

KESKUSTELIJA A: Kyllä meilläkin on ollut sitä, että tiettyjä indikaattoreita ei ole haluttu tuoda esille kun on pelätty sitä leimaamista. Mutta jos me haluamme kehittää ja kohdentaa niitä palveluita tietyille alueille enemmän ja oikein niin tämä on välttämätöntä.

KESKUSTELIJA E: Olen itsekin käyttänyt indikaattoreita ja haastattelin toimijoita, jotka hyvin huolellisesti kertoivat, millaista milläkin alueella oli. Meidän pitäisi pohtia, että miten näitä tietoja käytetään suunnittelun pohjatyönä, mutta ei ollut kyllä mitenkään helppoa.

KESKUSTELIJA A: Niin, että miten näitä tietoja saisi esimerkiksi kaupunkisuunnittelun tietoon? Se on hyvin haastavaa.

KESKUSTELIJA G: Segregaatiossa on ongelmallista myös se, että sitä tapahtuu esimerkiksi 1970-luvulla rakennetuilla alueilla, jotka ovat korjaustarpeessa – puhutaan korjausvelasta. Jos mielenkiinto ylläpitoon katoaa, niin mitä sitten tapahtuu? Tuleeko asunnoista asuinkelvottomia? Mitä pitää hyväksyä? Entä voidaanko purkaa? Sitähän on käytetty ulkomailla paljon ja sitä on kritisoitu siitä, että purkamisella vain siirretään sosiaalisia ryhmiä ja että tämä on väärin. Ollaanko Suomessa menossa tähän suuntaan vai jatketaanko korjaamista?

KESKUSTELIJA F: Purkaminenkaan ei ole yksinkertainen ratkaisu. Ensinnäkin on talous: mikä kannattaa ja kuka lähtee investoimaan? Toinen on energian ja ilmastonmuutoksen näkökulma: onko järkevää purkaa vanhoja taloja ja rakentaa uusia, mikä on energiatehokkainta? Ja kolmas on rakennusperintökysymykset: mitä saa purkaa ja mitä halutaan säilyttää? Ehkä täydennysrakentaminen olisi lopulta helpoin ja toteutettavin ratkaisu.

KESKUSTELIJA B: Rakennusten purkamista tehdään ulkomailla ja meillä on vain pari esimerkkiä. Mistä niissä on ollut kyse?

KESKUSTELIJA E: Kyllä meillä puretaan vain siksi, että rakennukset ovat todella huonossa kunnossa. Ja tässäkin on voitu toimia todella hyvin asukkaita osallistaen.

KESKUSTELIJA D: Eriytymisellä on suoria vaikutuksia palveluihin ja vaikkapa noihin energiakysymyksiin, jos kaavoitetaan rantatontteja hyvin toimeentuleville jotka sitten sieltä autoilevat. Maankäytön suunnittelulla on paljon merkitystä.

KESKUSTELIJA J: Mutta on pohdittava sitä, kuinka paljon fyysisellä rakenteella voidaan voidaan vaikuttaa vai vaikutetaanko enemmän parantamalla henkistä hyvinvointia vaikkapa päihdepolitiikalla. Onko se kuitenkin parempi ratkaisu, että tuodaan hyvinvointia muuten ja sen jälkeen henkilön on helpompi miettiä omaa elämäänsä.

KESKUSTELIJA F: Ehkä asuinalueen kohentaminen ja tietty nollatoleranssi tägejä ja muuta kohtaan voi lisätä turvallisuuden tunnetta, mutta eikö kuitenkin ympäristöä olennaisempaa ole varallisuus? Van Ham mainitsi Little Italyn ja China Townin ja pohdin sitä, että eikö näissäkin ole kyse siitä, että ovat nyt jo vanhoja alueita, joissa ihmiset ovat alun jälkeen vaurastuneet yritystoiminnan ja muun kautta ja sen jälkeen alueista on tullut muiden silmissä kiinnostavia?

KESKUSTELIJA E: Niin, onko lopulta kyse etnisyydestä vai ongelmien kasaantumisesta?

KESKUSTELIJA C: Ainakaan islamin usko ja päihdeongelmia ei yhdistä yhtään mikään. Ja hyvin olennaista kyllä näillä alueilla on se, että sinne saadaan yrittäjiä ja investoijia. Sitä kautta syntyy yrityksiä ja työpaikkoja - ja työ on avain pois syrjäytymiskehityksestä. Mutta on hyvin vaikea perustella yritykselle, että kannattaa sijoittaa, jos alueella ei ole ostovoimaa. Yritykset eivät tule, ennen kuin on oikeanlaisia asukkaita ja siksi olisi tärkeää, että alue on houkutteleva asukkaille ja yrittäjille.

KESKUSTELIJA H: Minua jäi mietityttämään van Hamin väite siitä, että naapurustovaikutuksia ei voida todistaa – mikä viittaisi siihen, että niitä ei ole. Minusta on kyllä vaikea uskoa siihen, etteikö esimerkiksi koululla olisi vaikutusta. Jos koulu sijaitsee alueella missä vanhemmat uskovat koulutukseen ja jos sinne laitettaisiin lapsia, joiden vanhemmat eivät usko koulutukseen, niin eivätkö ne lapset silti haluaisi olla yhtä hyviä kuin ne muut lapset? Minä olen kyllä aina ottanut annettuna sen, että on ympäristövaikutuksia ja tämä väite kyllä yllätti minut.

KESKUSTELIJA C: Onhan paljon tutkimuksia siitä, että koulutus periytyy.